

סילבוס

נוודות, דת ומדינה: הבדווים בישראל ובמזה"ת במבט גאוגרפי היסטורי - 40303

תאריך עדכון אחרון 31-03-2024

2 HU Credits:

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: גאוגרפיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר אמיר גלילי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Emir.galilee@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: סמסטר ב' יום ב 10:30-12:00

מורי הקורס:

ד"ר אמיר גלילי

תאור כללי של הקורס:

במהלך הקורס נלמד על תופעת הנוודות בארץ ישראל בהקשרה העולמי תוך עיסוק בשאלות של ילידות, יחסי נוודים ויושבי קבע ותושבי הערים בארץ ישראל משלהי התקופה העות'מאנית ועד ימינו. תיערך היכרות עם ההיסטוריה של החברה הבדווית בארץ ישראל בדגש על הנגב, שאלת הגעתם של שבטי הבדווים לנגב ולארץ ישראל בכלל ותהליך ההתיישבות שלהם במעבר מנדודים לחיי קבע. תיערך היכרות עם אבני יסוד בתרבות, בארחות החיים ובמבנה החברתי, בתמורות העוברות על החברה הבדווית בנגב כיום, בויכוח על קרקעות הנגב, מעמד האישה, ענפי תעסוקה ועוד.

מטרות הקורס:

היכרות עם עולם המושגים של מחקר הנוודות.
היכרות עם ההיסטוריה, התרבות והחברה הבדווית.
ניתוח גאוגרפיה היסטורית של החברה הבדווית בישראל בהקשרים רחבים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לתאר מושגי יסוד בחקר תופעת הנוודות בעולם. לדון במרכיבים יחודיים לחברה הבדווית בנגב. לנתח את מרכיבי החברה הבדווית בהקשריה הגאוגרפיים וההיסטוריים. להשוות על רקע הידע הנדרש בין גישות מחקריות שונות בסוגיות שנדונו בקורס.

דרישות נוכחות (%) :

נוכחות מלאה, היעדרות עד 30% מסך המפגשים ונוכחות בסיוור חובה.

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות, צפיה בסרטים ובמצגות, שני סיורים בשטח.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מה הם רועים נוודים?
הנדידה, חקלאות והיחסים עם הארץ הנושבת.
מבנה חברתי והמבנה השבטי.
אבני יסוד בתרבות הבדווית.
המשפט הבדוי
מעגל החיים
הבדווים בארץ ישראל בעת החדשה
האסלאם והחברה הבדווית

חומר חובה לקריאה:

הרשימה לפי סדר הופעתה בקורס ולא לפי סדר האלף בית
Khazanov A. (1994), *Nomads and the Outside World, Second Edition*, The University of Wisconsin Press, pp. xxxviii-xxxix, 15 □ 24.
שרון מ. (תשל"ו), "תהליכי חורבן ונומאדיזציה בארץ ישראל תחת שלטון האסלאם (633 □ 1517)",

בתוך: הנ"ל (עורך) סוגיות בתולדות ארץ ישראל תחת שלטון האסלאם, יד יצחק בן צבי, ירושלים, עמ' 34 □ 7.

מרקס ע. (1995), נוודים ויושבי קבע במזרח התיכון, ארכיאולוגיה 4, עמ' 15 □ 28.

סוואעד מ. (2022), שבטיות במאה ה-21, רשימות בנושא הבדווים 52 (טרם פורסם).

בן דוד י. (2004) הבדווים בישראל- היבטים חברתיים וקרקעיים, קרן קיימת לישראל ומכון ירושלים לחקר ישראל, ירושלים, עמ' 77 □ 115.

Aharoni R (2007), *The Pasha's Bedouin: Tribes and State in the Egypt of Mehmet Ali, 1805-1848*, Londo AB Tauris, pp. V-IX.

אבו רביעה ח. (2011) שלושה מעגלים בדין, הוצאה עצמית, באר שבע, 2011.

Frank H. Stewart F.H, (2006) *Customary Law among the Bedouin of the Middle East and North Africa in: Catty D. (ed.) Nomadic Societies in the Middle East and North Africa: Entering the 21st Century*, Brill, pp. 239 □ 279.

אמיר גלילי ורות קרק, "בתי קברות של החברה הבדווית בנגב: טיפולוגיה ראשונית ותפרוסת מרחבית 1900 □ 1966", המזרח החדש 50, 2011, עמ' 113 □ 132.

גדעון מ. קרסל, "אמונה בנסתר ואסלאם דפוסי בקרב בדווים ברמלה-לוד וברמת נגב" בתוך: אהרון ליש (עורך), האסלאם □ המרת דת, צופיות, תחיה ורפורמה, מכון ון ליר, ירושלים 2012, עמ' 82 □ 106.

Bailey C. (1991) *Bedouin Poetry from Sinai and the Negev: Miror of a Culture*, Oxford University Press pp. 18 □ 24.

Ben Israel A. Meir A. (2018) *Mobility along Socio-cultural Borders:*

Brisk-walking in Bedouin Towns, Geography Research Forum 38 pp. 113-137.

שירי ספקטור בן ארי, הסדרת התיישבות הבדואים בנגב, דוח מרכז מידע והמחקר של הכנסת, הכנסת, ירושלים 2013. <https://www.il.gov.knesset.il/pdf/m03292/pdf/data/mmm/>

חבצלת יהל, "הוויכוח הקרקעי בין בדואי הנגב למדינת ישראל", היער, קרן קיימת לישראל, 2017, נמצא באתר הקורס.

Seth J. Frantzman, Havatzelet Yahel, Ruth Kark, "Contested Indigeneity: The Development of an Indigenous Discourse on the Bedouin of the Negev, Israel" *Israel Studies*, vol. 17/1, 2012

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי :

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 90 %

השתתפות פעילה / עבודת צוות 10 %

מידע נוסף / הערות: